

Ny forvaltning for drikkevann

Av Ivar H. Berg

Ivar H. Berg er kommuneveterinær ved næringsmiddelkontrollen på Nedre Romerike, men er for tiden engasjert som spesialrådgiver ved Statens næringsmiddeltilsyn.

INNLEDNING

«Vann er vårt viktigste næringsmiddel», er en frase som har blitt brukt ved mange anledninger de senere år. Etter at regjeringen den 29. april i år overførte myndighet vedrørende drikkevann hjemlet i næringsmiddeloven til det nyopprettede Statens næringsmiddeltilsyn, kan en si at dette uttrykket har fått en dypere mening. Da mange miljøer som arbeider med vann synes lite kjent med de endringer av drikkevannsforvaltningen i Norge som har funnet sted, vil vi her gi en nærmere orientering om nyordningen.

ORGANISERING

Statens næringsmiddeltilsyn, SNT, opprettet ved Kongelig resolusjon 29. januar 1988, er et forvaltningsorgan som skal:

- * Forvalte næringsmiddelovgivning underlagt Fiskeridepartementet, Landbruksdepartementet og Sosialdepartementet.
- * Samordne all offentlig kontroll av næringsmidler.
- * Være et kompetanseorgan for den offentlige næringsmiddelkontrollen.

- * Yte service til brukere av næringsmiddelkontrollen.

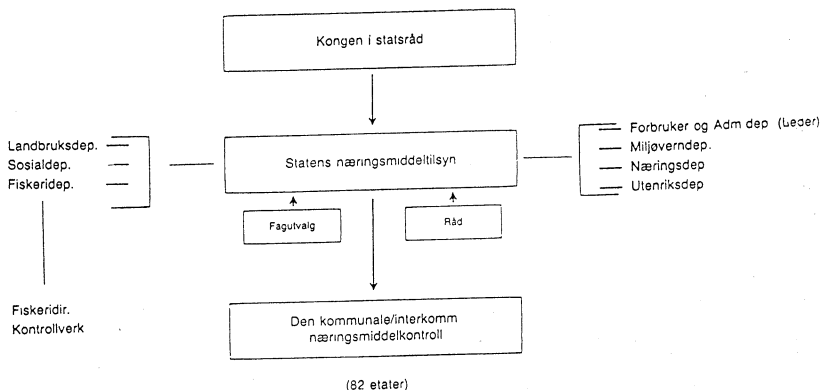
SNT består av et kollegium på ti embetsmenn som representerer de tre nevnte departementer, samt Forbruker- og administrasjonsdepartementet, Miljøverndepartementet, Næringsdepartementet og Utenriksdepartementet. SNT's administrasjon har ca. 50 ansatte fordelt på tre avdelinger. Avdeling 1 skal ha ansvar for administrative og juridiske spørsmål. Avdeling 2 skal ha næringsmiddelfaglig ansvar for lovgivning og kontroll. Avdeling 3 skal være sentrallaboratorium for næringsmiddelkontrollen.

Etter etableringen av SNT kan organiseringen av det offentlige tilsyn med næringsmidler i Norge illustreres slik som det er framstilt i figur 1.

Bakgrunnen for den nye organisasjonsmodell for næringsmiddelkontrollen er de problemer som samordningen av det offentlige tilsyn med næringsmidler i tre departementer har medført. Det viste seg etterhvert at det var nødvendig med en mer rasjonell og samordnet sentral forvaltning av næringsmiddeltilsynet.

FIGUR 1.

Organisering av offentlig tilsyn med næringsmidler 1988

Som angitt i figur 1 er SNT direkte underlagt Kongen i statsråd. Dette er en ny forvaltningsmodell der det ved overføring av myndighet fra berørte departementer til SNT er sikret at alt tilsyn med næringsmidler skal bli koordinert på en tilfredsstillende måte. Det vil føre for langt i denne sammenheng å gå inn på alle forhold i den nye forvaltningsmodell, men vi antar at det for leserne av dette fagtidsskrift vil være av spesiell interesse å orientere nærmere om forvaltningen av drikkevann.

MYNDIGHET

Ved Kongelig resolusjon 29. april 1988 ble SNT overført myndighet fra Fiskeridepartementet, Landbruksdepartementet og Sosialdepartementet. Når det gjelder kontrollen med drikkevann, refererer vi

fra regjeringens behandling av saken:

«All myndighet vedrørende drikkevann hjemlet i næringsmiddeloven foreslås overført til SNT. I den grad denne loven hjemler klausulering og regulering av forurensning av drikkevannskilder, skal denne del av lovens myndighet ikke overføres til SNT.

I forskrifter hjemlet i næringsmiddeloven og sunnhetsloven (nå: Lov om helsetjenesten i kommunene), er det inntatt krav om godkjenning av vannverk. Denne myndighet er neppe hjemlet i næringsmiddeloven og foreslås ikke overført SNT.»

I følge Lov om tilsyn med næringsmidler m.v. av 19. mai 1933, med endringer ved lov av 18. februar 1983 § 1, er drikkevann definert

som næringsmiddel. Drikkevann reguleres dermed — med få unntak — av næringsmiddelovens øvrige bestemmelser, samt forskrifter gitt i medhold av loven. Næringsmiddeloven gir blant annet hjemmel til å fastsette kvalitetskrav, og har videre bestemmelser om tilsyn og myndighet til å fatte vedtak. Forskriftene gir nærmere retningslinjer for kontrollen. Når det gjelder godkjenning av vannverk, er det ikke foretatt endringer av nåværende godkjenningsordning.

Forskrifter om drikkevann m.m., og vannforsyningsanlegg er hjemlet både i næringsmiddeloven og den tidligere sunnhetsloven, (nå: Lov om helsetjenesten i kommunene.) Ved regjeringsvedtak 29. april 1988 ble «Sosialdepartementet» erstattet med «Statens næringsmiddeltilsyn» i drikkevannsforskriftenes § 2 (kvalitetskrav), § 4 (sjøvann til spyling og reingjøring) og § 7 (godkjent laboratorium).

Selv om SNT har drikkevann som et viktig innsatsområde, vil forvaltningen foregå i nært samarbeid med blant annet Avdeling for vannhygiene ved Statens institutt for folkehelse, som fortsatt vil være et sentralt kompetanseorgan og fungere som sentrallaboratorium for drikkevann. Det er også naturlig med et nært samarbeid med Helsedirektoratet når det gjelder helsemessige forhold, og med Miljøverndepartementet og forurensningsmyndighetene når det gjelder forurensningspørsmål. SNT tar foreløpig ikke sikte på å fastsette kvalitetskrav til drikkevann, eller endre de normer som er gitt i SIFF's veiledningsserie.

LOKAL KONTROLL OG TILSYN

Næringsmiddelovens § 4, første ledd, angir at den kommunale eller interkommunale næringsmiddelkontrollen fører tilsyn med at bestemmelser gitt i medhold av loven overholdes. I følge næringsmiddeloven fatter helse- og sosialstyret vedtak etter bestemmelser gitt i medhold av loven. Det heter også at helse- og sosialstyret når det finner det nødvendig, kan bestemme at andre kontrollorganer kan fatte vedtak på helse- og sosialstyrets vegne. Etter innføring av ny nemndstruktur i kommunene, er det på grunn av den store saksmengde i helse- og sosialstyrene nødvendig med en utvidet grad av delegasjon. Slike delegasjonsvedtak er allerede vedtatt i mange kommuner rundt om i landet.

Det lokale kontrollapparat består av 82 kommunale eller interkommunale etater for næringsmiddelkontroll. Disse etater har mikrobiologisk, kjemisk og vannhygienisk kompetanse, og har derfor gode forutsetninger for å utføre den praktiske drikkevannskontroll ved sine laboratorier. Analysespekteret av kjemiske analyser ved de enkelte laboratorier varierer, avhengig av bemanning, instrumentpark m.v. Prøver som ikke kan undersøkes på stedet, kan sendes til det nærmeste regionale laboratorium med de nødvendige ressurser.

Lokalt må det være et nært samarbeid med medisinsk-faglig ansvarlig lege og teknisk-hygienisk personell når det gjelder helsemessige forhold, og med forurensnings-

myndighetene når det gjelder forurensningsproblemer.

Etter at myndighet vedrørende drikkevann hjemlet i næringsmiddeloven nå er overført til SNT, har også den kommunale/interkommunale næringsmiddelkontrollen fått avklart ansvar og myndighet i forbindelse med overvåkingen av drikkevann. Med overføringen av

myndighet til SNT som et sentralt forvaltningsorgan for næringsmidler, herunder drikkevann, og et lokalt kontrollapparat til å utføre det løpende tilsyn, er det grunn til å tro at befolkningen i alle deler av landet skal kunne drikke vann som er helsemessig betryggende, og har en rimelig kvalitet.